

شیوه‌نامه نحوه تاسیس واحدهای پژوهشی در واحدهای دانشگاهی

مقدمه:

به منظور هدفمندسازی فعالیت‌های پژوهشی، هدایت آنها به سمت اولویت‌های منطقه‌ای کشور برای رفع نیازها و معضلات ملی-منطقه‌ای و گسترش فعالیت‌های پژوهشی به صورت بین‌رشته‌ای و فاراشته‌ای، واحدهای پژوهشی در دانشگاه تاسیس می‌شود. از آنجایی که یکی از راهبردهای مهم وزارت علوم، تحقیقات و فناوری فراهم آوردن زمینه توسعه گروه‌های پژوهشی هدفمند است، بر اساس آینین نامه نحوه تاسیس واحدهای پژوهشی وزارت عرفت مورخ ۹۷/۱۱/۷، تشکیل واحد پژوهشی به دانشگاه‌ها سپرده شده است. فعالیت واحد پژوهشی، به مثابه ساختاری که به نیازهای حال یا آینده و نهان یا آشکار کشور پاسخ می‌دهد، با اجرای مأموریت و برطرف شدن نیاز خاتمه می‌یابد. این شیوه نامه در جهت اجرای سیاستهای کلان مندرج در استناد بالادستی کشور و در راستای اهداف سند راهبردی دانشگاه‌ها تنظیم و تدوین شده است.

ماده ۱- تعاریف

معاونت: معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه (موسسه) می‌باشد.

دانشکده: منظور هریک از دانشکده‌های دانشگاه (موسسه) می‌باشد.

واحد پژوهشی: انواع ساختار پژوهشی مندرج در این شیوه نامه که بر اساس نوع مأموریت به دو دسته تقسیم می‌شوند:

الف- مستقل

ب- مشترک با سایر دستگاه‌های اجرایی

آزمایشگاه تحقیقاتی/ گروه پژوهشی/ هسته پژوهشی: هر سه عنوان مفهوم مشابه دارند و کوچکترین واحد پژوهشی است که متشکل از گروهی از پژوهشگران و اعضای هیات علمی با سوابق علمی و پژوهشی متناسب که به منظور انجام پژوهش‌های معین و هدفمند در حوزه‌های بین رشته‌ای متناسب با اولویت‌های منطقه و کشور، با مدیریت یکی از اعضاء هیات علمی دانشگاه تشکیل خواهد شد. واحد پژوهشی پس از تایید به عنوان یکی از ارکان پژوهش در دانشگاه به رسمیت شناخته شده و مورد حمایت قرار می‌گیرد.

مرکز تحقیقات (پژوهشکده): متشکل از حداقل ۲ آزمایشگاه/ گروه/ هسته پژوهشی با ماهیت بین رشته‌ای یا بین دانشکده‌ای است و بر اساس یک یا چند برنامه پژوهشی مرتبط با مأموریت پژوهشکده فعالیت می‌کنند.

ماده ۲- اهداف ایجاد واحدهای پژوهشی

۱- هدایت و ساماندهی فعالیت‌های پژوهشی به سمت اولویت‌ها و نیازهای پژوهشی و فناوری منطقه و کشور

۲- ایجاد زمینه برای انجام پژوهش‌های کلان و میان رشته‌ای

۳- ارتقاء کیفیت و هماهنگی فعالیت‌های پژوهشی و فناوری برای تحقق اهداف برنامه‌های راهبردی مصوب

۴-۲. استفاده بهینه از نیروی انسانی متخصص برای تشکیل گروه های پژوهشی کارآمد

۵-۲. بسترسازی مناسب برای هدایت پژوهش ها در راستای ایجاد فناوری بمنظور پاسخ گویی به نیازهای جامعه و کاربردی
شدن و تجاری سازی دستاوردهای پژوهشی

۶-۲. تنوع یخشی به منابع مالی دانشگاه، با اولویت کسب ثروت از فعالیت های پژوهش و فناوری با جذب اعتبارات پژوهشی
خارج از دانشگاه

۷-۲. ایجاد هم افزایی به منظور انجام پژوهش های بنیادین پایدار و ایجاد دانش در یک یا چند حوزه، تقویت فرهنگ
فعالیتهای مشترک پژوهشی و جهت دهنده فعالیتهای پژوهشی دانشگاه

۸-۲. مدیریت بهینه دانش و پتانسیل های موجود پژوهشی و استفاده موثر از ظرفیت های پژوهشی درون دانشگاهی و برون
دانشگاهی

۹-۲. ایجاد ارتباط موثر با بخش های مختلف اقتصادی، صنعتی و حمایتی و تقویت ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه

ماده ۳- انواع واحد های پژوهشی

۱- آزمایشگاه تحقیقاتی / گروه پژوهشی / هسته پژوهشی:

هر سه عنوان مفهوم مشابه دارند، از لحاظ ساختاری در یک سطح اند و با تصمیم دانشگاه و مناسب با نوع فعالیت آن انتخاب می شوند.
آزمایشگاه پژوهشی نوعی واحد پژوهشی در حوزه های مختلف علوم است که شرایط، امکانات و زیرساخت های انجام یک یا چند
برنامه پژوهشی را فراهم می کند و در آن چند عضو هیئت علمی با محوریت مسئله یا محصولی خاص به همراه پژوهشگران، پژوهشگران
ارشد، دکتری و پسادکتری، و دانشجویان (با اولویت دانشجویان تحصیلات تكمیلی) فعالیت می کنند. گروه یا هسته پژوهشی در حوزه
های مختلف علوم با همکاری گروهی از اعضای هیئت علمی یا پژوهشگران یک یا چند دانشکده برای اجرای برنامه یا موضوعی
پژوهشی تأسیس می شود.

- تعداد اعضا گروه/ هسته پژوهشی شامل حداقل ۵ نفر پژوهشگر مرتبط با موضوع واحد پژوهشی شامل اعضاء هیات علمی شاغل و
بازنشسته دانشگاه موردنظر (حداقل دو نفر) و یا سایر متخصصین است که یک نفر از میان اعضاء به عنوان ریس گروه/ هسته پژوهش با
تایید معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه و حکم رئیس دانشگاه به این پست منصوب میگردد.

- رئیس گروه/ هسته پژوهشی بالاترین مقام اجرایی واحد است که موظف به اداره هر چه بهتر فعالیت های واحد در چارچوب مقررات
دانشگاه و سیاست های تعیین شده از طرف شورای پژوهشی دانشگاه است و در حد اختیارات خود باید پاسخگو باشد. مجریان
فعالیت های پژوهشی تحت نظر و هدایت رئیس واحد هستند.

عضویت دانشجویان کارشناسی با اولویت دانشجویان و دانش آموختگان مقاطع تحصیلات تكمیلی دانشگاه بلامانع میباشد.

- حکم اعضا هسته توسط معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه صادر میگردد. بدیهی است کلیه احکام صادره هیچگونه تعهد مالی و
حقوقی برای دانشگاه ایجاد نمیکند.

- مدیر گروه/ هسته پژوهش باید عضو هیات علمی دانشگاه موردنظر بوده و دارای حداقل سه دستاورده پژوهشی (شامل مجری طرح
پژوهشی داخلی اختتام یافته یا اختراع یا اکتشاف دارای تاییدیه از مراجع ذیصلاح و یا مقاله علمی- پژوهشی چاپ شده در نشریات معتبر
داخلی و خارجی مورد تایید وزارت علوم) در محور ماموریت واحد پژوهشی باشد.

۲۷

سید ابراهیم

- چنانچه طرح پژوهشی در چارچوب یک طرح ملی کلان (به عنوان مجری طرح) و یا بینالمللی (به عنوان مجری و یا همکار طرح) انجام شده باشد، به تشخیص «معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه» به عنوان سه طرح پژوهشی قابل قبول است.

- چنانچه طرح پژوهشی در چارچوب یک طرح استانی انجام شده باشد، به تشخیص «معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه» به عنوان دو طرح پژوهشی قابل قبول است.

- چنانچه ثبت اختراع (دارای تاییدیه علمی) به مرحله تجاری سازی رسیده باشد، به تشخیص «معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه» به عنوان دو دستاورد پژوهشی قابل قبول است.

- هسته پژوهشی هیچگونه ساختار اداری و مالی به دانشگاه اضافه نکرده و مجوز استخدام نیروی پرسنلی ندارد.

۳-۲. مرکز تحقیقات (پژوهشکده):

نوعی واحد پژوهشی با ماهیت بین رشته ای یا بین دانشکده ای است که از دو یا چند آزمایشگاه / گروه / هسته پژوهشی تشکیل می شود و بر اساس یک یا چند برنامه پژوهشی فعالیت می کند. این واحدها با مشارکت دانشگاه با سایر دانشگاه ها و دستگاههای اجرایی نیز ایجاد می شوند. برای تأمین نیروی انسانی مورد نیاز واحد پژوهشی، دانشگاه می تواند در صورت موافقت هیئت رئیسه دانشگاه، از اعضا هیئت علمی و غیر هیئت علمی موجود در گروههای آموزشی برای انجام ماموریت های واحد پژوهشی استفاده نماید.

تبصره ۱. واحدهای پژوهشی یا به صورت مستقل با مدت زمان محدود با هدف فراهم کردن بسترها لازم بمنظور انجام طرحهای پژوهشی تقاضا محور و اجرای برنامه های راهبردی و مأموریت های پژوهشی دانشگاه ایجاد می شوند و اعتبار مورد نیاز آنها برای انجام این قیل فعالیت ها در قالب روال معمول طرحهای پژوهشی تأمین می شود، یا به صورت مشترک با دستگاههای اجرایی، نهادها و مؤسسات عمومی دولتی و غیردولتی و با هدف پاسخگویی به نیازهای پژوهشی آنها شکل می گیرند. در این حالت، اعتبارات مورد نیاز برای راه اندازی و اجرای طرح ها در قالب موافقت نامه و قرارداد همکاری به صورت مشارکتی با تأمین منابع مالی از سوی دستگاه اجرایی و ارائه خدمات علمی از سوی دانشگاه فراهم می شود.

تبصره ۲. هر گونه عقد قرارداد واحدهای پژوهشی با سایر دستگاه ها، از طریق معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه انجام می شود.

- پس از صدور مجوز برای واحد پژوهشی، شورای واحد پژوهشی متشکل از اعضای گروه پژوهشی ضمن تدوین و اعمال سیاست های داخلی واحد تحت مدیریت رئیس واحد به صورت ماهانه تشکیل جلسه می دهد و صورت جلسات خود را به معاونت پژوهشی ارسال می نماید.

ماده ۴- الزامات ایجاد واحدهای پژوهشی

۱- تدوین و ارائه برنامه جامع پژوهشی مبتنی بر اسناد بالادستی، نیازهای محلی، ملی و منطقه ای و آینده نگرانه

۲- وجود توانمندی ها و مزیت های نسبی در دانشگاه برای پاسخ به نیازهای پژوهشی جامعه

۳- عقد تفاهم نامه یا قرارداد همکاری با سازمان ها و دستگاههای متقارضی اجرای طرح (برای واحدهای پژوهشی مشترک با دستگاههای اجرایی، نهادها و مؤسسات عمومی دولتی و غیر دولتی)

۴- در تاسیس واحد پژوهشی، مأموریت محور بودن و بین رشته ای بودن از اولویت و اهمیت برخوردار است.

امیر احمدی
امیر احمدی
امیر احمدی

ماده ۵- شیوه تاسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی:

۱-۵. واحدهای پژوهشی از هر نوعی که باشد، بر اساس سیاست‌ها، آین نامه‌ها و دستورالعمل‌های مورد تأیید هیئت امنا تأسیس می‌شوند. از آنجایی که انعقاد قرارداد با واحدهای پژوهشی از طریق دانشگاه است، از این به بعد نیازی به کسب مجوز از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی نخواهد بود.

تبصره ۳. راهاندازی، نظارت و انحلال واحد پژوهشی بر اساس مصوبات هیات ریسیه دانشگاه موردنظر، مطابق با شیوه‌نامه مصوب هیات امنا خواهد بود.

۲-۵. واحدهای پژوهشی دانشگاه، بمنظور اجرای قراردادهای پژوهشی می‌توانند از محل درآمدهای اختصاصی، در چارچوب آئین نامه مالی و معاملاتی دانشگاه و آئین نامه اداری و استخدامی از خدمات سایر پژوهشگران استفاده نمایند.

- مراحل اجرایی صدور مجوز:

- معرفی ریس و اعضا واحد پژوهشی مرتبط با موضوع واحد پژوهشی به شورای پژوهشی دانشگاه
- ارائه برنامه جامع و یا درخواست تاسیس واحد پژوهشی قابل توجیه در زمینه فعالیت واحد پژوهشی به معاونت پژوهش و فناوری با تعریف ماموریت‌ها و اهداف
- فراهم آوردن امکانات لازم شامل نیروی انسانی، فضای فیزیکی و تجهیزات آزمایشگاهی در زمینه تخصصی مورد تقاضا و پشتیبانی پژوهشی.

تبصره ۴. استفاده از فضا و امکانات دانشگاه توسط واحد پژوهشی براساس توافق رئیس واحد و معاونت پژوهش و فناوری در جهت اجرای طرح‌های تحقیقاتی امکانپذیر خواهد بود.

• در صورت ایجاد یک واحد پژوهشی مشترک ارائه تفاهم‌نامه یا قرارداد همکاری با دستگاه اجرایی/سازمان/نهاد (دولتی/غیر دولتی) متقاضی اجرای طرح الزامیست.

• در صورت نیاز به همکاری بین دانشکده‌ای، لازم است توافق گروه آموزشی و روسای دانشکده‌های ذیربسط برای برنامه حضور پژوهشگر در واحد پژوهشی اخذ گردد.

• پس از بررسی و تایید درخواست در شورای پژوهشی دانشگاه، موضوع جهت تصویب و صدور مجوز توسط رئیس دانشگاه در هیات ریسیه دانشگاه (در صورت لزوم با حضور نماینده واحد پژوهشی پیشنهادی) مطرح خواهد شد.

- حداقل مدت زمان فعالیت واحد پژوهشی از تاریخ صدور مجوز توسط هیات ریسیه دانشگاه موردنظر ۵ سال است و متناسب با نیازهای پژوهشی و تایید عملکرد واحد بر حسب خروجی فعالیتهای آن، قابل تمدید می‌باشد، در غیر اینصورت مطابق با بند ۸ این شیوه نامه منحل می‌گردد.

- واحدها می‌توانند طرح‌های تحقیقاتی مرتبط با عنوان گروه پژوهشی خود را پس از تصویب در گروه پژوهشی مصوب مستقیماً به شورای پژوهشی دانشگاه جهت تصویب نهایی ارسال دارند.

- ادامه فعالیت واحد پژوهشی در سالهای بعد مستلزم ارایه دستاور پژوهشی (شامل چاپ مقاله مرتبط با طرح در مجلات معتبر، محصول فناورانه، قرارداد انجام طرح خارجی،...) می‌باشد.

امیر ابراهیمی
۱۴۰۰

-جهت تشویق و ترغیب اعضای هیات علمی دانشگاه، کلیه دستاوردهای حاصل از طرح های تحقیقاتی مصوب واحد پژوهشی در پژوهانه عضو هیات علمی با ضریب ۱/۵ محاسبه می گردد. مشروط به اینکه در بخش قدردانی، شماره طرح مصوب واحد پژوهشی و حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه قید گردد.

-بر حسب ضرورت، معاونت پژوهش و فناوری نیز می تواند پیشنهاد تاسیس واحد پژوهشی را مطرح نماید.

-ناظارت بر حضور اعضای هیات علمی در زمان های تعیین شده به عهده رئیس واحد پژوهشی می باشد.

-در خواست همکاری با واحد پژوهشی در شورای واحد پژوهشی مطرح می شود و به مقاضی اعلام نظر خواهد شد.

-در صورت انحلال واحد پژوهشی، کلیه امکانات و تجهیزات آن به معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه واگذار می گردد.

- منابع مالی و قردادها:

۱- هزینه فعالیتهای واحد پژوهشی باید از طریق عقد قراردادهای پژوهشی و فناوری برون دانشگاهی تامین گردد.

۲- پس از صدور مجوز، هر گونه عقد قرارداد واحد پژوهشی با سایر دستگاهها، از طریق معاونت پژوهشی انجام می شود.

۳- واحدهایی که طرح پژوهشی مصوب خارج از دانشگاه داشته باشند، در صورت لزوم می توانند مورد حمایت دانشگاه نیز قرار گیرند.

۴- معاونت پژوهشی دانشگاه در صورت نیاز وجود اعتبار لازم (از محل بالاسری طرح پژوهشی واحد مصوب و...)، فضا و امکانات و سایر موارد لازم را به عمل خواهد آورد.

۵- حمایت از واحدها به صورت:

الف) کاهش ۵۰ درصدی در سهم بالاسری دانشگاه از طرحهای پژوهشی فوق

ب) تخصیص اعتبارات پژوهشی (از محل بالاسری طرح پژوهشی واحد مصوب و...، جهت خرید تجهیزات، نیازمندی ها و زیرساخت های مرکز)

ج) تخفیف ۵۰ درصدی استفاده از امکانات، تجهیزات کارگاهی و آزمایشگاهی

د) صدور مجوز جهت استفاده از زیرساخت های دانشگاه

۶- اعتبار تخصیص یافته از سوی دانشگاه به واحدها صرفاً برای خرید یا ساخت تجهیزات موردنیاز هزینه شده و پرداخت هر گونه هزینه پرسنلی از محل آن ممنوع می باشد.

۷- هزینه پرسنلی از طریق عقد قرارداد پژوهشی پرداخت می شود.

- نحوه اداره واحد پژوهشی:

سایر موارد مربوط به چگونگی اداره و مدیریت واحد پژوهشی بر اساس دستورالعمل پیشنهادی معاونت پژوهش و فناوری پس از تایید هیات رئیسه دانشگاه انجام خواهد شد.

ماده ۶. انتباق واحدهای پژوهشی موجود با این آین نامه:

۶-۱. آن دسته از واحدهای پژوهشی دانشگاهها که قبل از تأسیس اخذ کرده اند، در بازه زمانی دو ساله، خود را با این آین نامه تطبیق می دهند و در صورت وجود پژوهشگران داخلی در این واحدها، ادامه قرارداد با آنها بدون ایجاد تعهد استخدامی و تاریخ نیازهای پژوهشی امکان پذیر می باشد.

۶-۲. کلیه واحدهای پژوهشی وابسته به دانشگاهها که دارای مجوز اصولی و قطعی هستند، از این پس تابع آین نامه مصوب هیئت امنی دانشگاه مربوطه خواهند بود.

۶-۳. واحدهای پژوهشی دارای مجوز از شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی که در حال حاضر به صورت عرضه محور (نوع یک) به مثابه بخشی از ساختار رسمی و قطعی دانشگاه بوده و دارای اعضای هیئت علمی مطابق با پست های سازمانی مصوب هستند، مانند گذشته به فعالیت خود ادامه خواهند داد و از این پس تابع آین نامه مصوب هیئت امنی دانشگاه خواهند بود.

ماده ۷. نظارت و ارزیابی

۷-۱. مسئولیت نظارت بر ایجاد و فعالیت واحدهای پژوهشی بر عهده رئیس دانشگاه است. از این رو، دانشگاه موظف است آین نامه اجرایی برای تأسیس، فعالیت، نظارت و ارزیابی، نحوه حمایت و انحلال واحدهای پژوهشی خود را تهیه و در هیئت امنی به تصویب بررساند.

تبصره ۵. رئیس دانشگاه می تواند مسئولیت نظارت بر ایجاد و فعالیت واحدهای پژوهشی را به معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه تفویض نماید.

۷-۲. به منظور پشتیبانی از تشکیل واحدهای پژوهشی، وزارت از واحدهای پژوهشی برتر و پیشناز دانشگاهها که نقش اساسی در توسعه ملی و منطقه ای ایفا و در سطح بین الملل اعتبار کنند حمایت می کند. بدین منظور، در سامانه ارزیابی وزارت، که از سال ۱۳۹۸ راه اندازی شد، واحدهای پژوهشی، بر اساس شاخص های عملکردی که هر ساله در وبگاه معاونت پژوهش و فناوری وزارت تعیین می گردد، ارزیابی خواهند شد.

۷-۳. حضور واحدهای پژوهشی مورد تأیید دانشگاهها در سامانه ارزیابی وزارت اختیاری است و وزارت از واحدهایی که در ارزیابی های سالانه در رتبه برتر قرار گیرند، از سوی دانشگاه حمایت خواهد کرد.

- اختصاص مکان، تجهیزات و حمایت مالی به واحد پژوهشی منوط به حضور واحد در سامانه ارزیابی وزارت عتف است.

بر این
متن

- گزارش عملکرد سالانه واحد پژوهشی پس از بررسی در معاونت پژوهشی، در جلسه هیات رئیسه دانشگاه ارائه خواهد شد.

- رئیس هر واحد پژوهشی موظف است گزارش عملکرد واحد را تا ۱۵ اسفند هر سال جهت بررسی به معاونت پژوهشی دانشگاه ارسال نماید.

عدم ارایه هر گونه دستاور پژوهشی (شامل چاپ مقاله مرتبط با طرح در مجلات معتبر، محصول فناورانه، قرارداد انجام طرح خارجی،...) به منزله رکود در عملکرد و فعالیت واحد پژوهشی محسوب می شود.

- اعضاء واحد پژوهشی موظف به رعایت کلیه حقوق معنوی دانشگاه و اعضاء آن واحد پژوهشی می باشند.

- واحد پژوهشی می تواند به ایجاد یک سایت برای معرفی فعالیت ها، اعضاء و پرستل و رویکرد جامع خود اقدام نماید. در این صورت این اقدام به عنوان امتیاز برای ادامه فعالیت واحد پژوهشی از سوی معاونت پژوهش و فناوری مدنظر قرار خواهد گرفت.

ماده ۸. انحلال

۱-۸. واحد های پژوهشی بر اساس برنامه های پژوهشی شکل می گیرند و با پایان یافتن برنامه، نبود نیاز به تداوم فعالیت آنها یا عملکرد ضعیف، پس از تأیید هیئت امنی دانشگاه، مأموریت آنها تغییر کرده و یا منحل خواهد شد. در این شرایط با توجه به آیین نامه مصوب هیئت امنی، اعضای هیئت علمی و کارکنان به سایر بخش ها و واحد های پژوهشی دانشگاه انتقال خواهند یافت. بنابراین، بایسته است در زمان تأسیس واحد پژوهشی و به کارگیری افراد بدین موضوع توجه شود.

- ادامه فعالیت واحد پژوهشی صرفاً در صورت تایید عملکرد و متناسب با نیاز پژوهشی ممکن خواهد بود. در صورت عدم تایید، موضوع نحوه انحلال، تغییر مأموریت و ادغام واحد پژوهشی پس از طرح در شورای پژوهشی دانشگاه جهت تصویب در هیات رئیسه مطرح خواهد شد.

- در صورت وجود هر گونه ابهام در بند های این شیوه نامه، شورای پژوهشی دانشگاه مرجع تشخیص و مسئول تفسیر آن می باشد. این شیوه نامه در ۸ ماده و ۵ تبصره در جلسه شماره ۴۰۷ هیات رئیسه دانشگاه مورخ ۱۳۹۹/۲/۱۷ و در جلسه مشترک معاونین پژوهشی دانشگاه های منطقه گلستان مورخ ۱۳۹۹/۶/۲۵ و در دومین نشست از دور چهارم هیات امنی دانشگاه های منطقه گلستان مورخ ۱۳۹۹/۶/۳۰ مورد تصویب قرار گرفت.